

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Dato:	Vår ref.:	Saksbehandler:	Arkiv:	Bedr.arkiv:
04.04.2003	1503/03	Torild Agnalt Østmo	A03120	000108

Framtidig organisering av laboratorietjenesten på matområdet mv. -høringsvar

Vi viser til høringsbrev av 20.2.02 og oversender på vegne av Rådmannen høringsvar fra Asker og Bærum kommuner.

På grunn av korte frister har saken ikke vært drøftet politisk ennå, men resultatet fra den politiske behandlingen oversendes når det foreligger.

Med vennlig hilsen

Torild Agnalt Østmo
Kommuneveterinær

Vedlegg Rådmannens redgjørelse og høringsuttalelse.

Dato: 24.03.03

Arkivkode: 215

Bilag nr:

Dok.nr:

Løpenr:

<UTVALG>

Behandlingsutvalg	Saksbehandler	Møtedato	Saksnr.
	Torild Agnalt Østmo og Susan Berentsen		

**STATLIGGJØRING AV NÆRINGSMIDDELTIKSYNET; ENDRET
ANSVARSEDELING I NÆRINGSMIDDELTIKSYN - HØRINGSUTTALELSER**

VIKTIGE PUNKTER I SAKEN:

Landbruksdepartementet har sendt to brev, det første av 20.02.03 "Framtidig organisering av laboratorietjenestene på matområdet mv. - høring" med høringsfrist 5. april 2003 og det andre av 28.02.02 "Lov om overtakelse av formuesposisjoner ved endret ansvarsfordeling i matforvaltningen - høring" med høringsfrist 11. april 2003.

Landbruksdepartementet viser til St. prp. nr. 8 (2002-2003) hvor Stortinget ble forelagt prinsipper for den framtidige organiseringen av matforvaltningen. Høringsuttalelsene gjelder den framtidige organiseringen av laboratorietjenestene på næringsmiddeltilsynsområdet og lovgrunnlaget for eierskapsovertakelsen for å gjennomføre det økonomiske oppgjøret mellom kommunene og staten. Departementene vil med basis i høringsnotatet og de høringsuttalelser som kommer fram i gjennom denne høringsrunden, legge fram saken for Stortinget i løpet av våren 2003 med sikte på at det økonomiske oppgjøret kan gjennomføres i løpet av 2. halvår 2003.

Tilsynsdelen av Næringsmiddeltilsynet blir fra 01.01.04 overført til et nyetablert statens Mattilsyn.

Stortinget har blant annet gitt følgende føringer for den framtidige organiseringen av laboratorietjenesten:

- tjenestene skal organiseres uavhengig av Mattilsynet
- staten skal bidra til å sikre like konkurransevilkår for privat og offentlig tjenesteyting i laboratoriemarkedet

Næringsmiddeltilsynets kommunale laboratorium følger derfor ikke med til Mattilsynet. Det legges opp til en markedsstyrt modell for næringsmiddeltilsynenes laboratorier, for på denne måten å redusere overkapasitet på anslagsvis 30-40% for hele landet.

Vedlegg: Lov om overtakelse av formuesposisjoner ved endret ansvarsfordeling i matforvaltningen

Staten tar et økonomisk medansvar for de personal politiske omstillingstiltak ved å dekke deler av kommunens kostnader med omstillingstiltak rettet mot laboratoriepersonell innenfor rammen av Kommunenes Sentralforbunds konsultasjonsordning. Bærum kommune har i dag arbeidsgiver ansvaret for alle ansatte ved Næringsmiddeltilsynet i Asker og Bærum.

Departementet skisserer bruk av virkemidler fordelt på tre faser:

- Fase 1: 2003-2004 Overgangsfase med hovedvekt på å sikre videreføring av nødvendig kompetanse og analysekapasitet og oppstart av tilrettelegging for "modning" i markedet.
- Fase 2: 2005-2007 Utvikling av markedet. Bedre oversikt over markedet og aktørene.
- Fase 3: 2008 - 2012 Videreutvikle markedet på segmenter som ennå ikke er modne og utvikle et sikkerhetsnett for å fange opp oppgaver som markedet ikke kan løse.

Næringsmiddeltilsynets organisering vedrører brukerne/kundene av tilsynets tjenester, samt Næringsmiddeltilsynets ansatte. Denne sak har fokus på premissene for den framtidige organiseringen av laboratorietjenestene på matområdet og lovgrunnlaget for eierskapsovertakelsen ved overtakelsen av tilsynsdelen fra kommune til stat. Når Stortinget har fattet vedtak om den framtidige organisering av laboratorietjenestene på matområdet og lovgrunnlaget for eierskapsovertakelsen vil rådmannen sørge for at berørte parter får korrekt oppfølging.

Rådmannen samlede vurdering er at:

- Staten bør bruke ressurser på å sørge for at laboratorier i markedet raskest mulig får kapasitet og kompetanse til å utføre analyseoppdrag som tidligere er utført av statlige laboratorier.
- I en overgangsfase (min 2004 og 2005) bør Mattilsynet innrette sine innkjøp slik at det i hovedsak blir foretatt innkjøp ved nærliggende laboratorium, uten at disse nødvendigvis fullt ut er markedstilpasset.
- Laboratoriepersonell som blir overflødige i omstillingsprosessen, må få fortrinnsrett til nye stillinger i Mattilsynet hvor laboratoriekompetanse etterspørres.
- Staten må overta ansvaret for leiekontrakt for lokaler inngått av kommunen på vegne av næringsmiddeltilsynet.

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Bærum kommune oversender svar på høring i henhold til rådmannens redegjørelse.

Elisabeth Enger

Ellef Ruud

RÅDMANNENS REDEGJØRELSE

Næringsmiddeltilsynet i Asker og Bærum er i dag organisert med en tilsynsdel med 11 ansatte og et laboratorium med en mikrobiologisk avdeling og en kjemisk avdeling med totalt 10 ansatte. En stor del av laboratoriets kunder er i dag kommunale. Laboratoriet yter analyse- og rådgivningstjenester for drikkevann, vassdrag, avløp, med vannanalyser for kommunene og vannverkene som det største arbeidsområdet, i tillegg til tilsynsanalyser, spesielt import kontroll. 20% av analysene utføres for private og næringsdrivende. De ansatte har god lokalkunnskap til disse områder.

Teknologisk oppgradering har ført til økt analysekapasitet uten økt bemanning, det er etter rådmannens vurdering mulig å øke antall analyser uten å øke bemanningen, spesielt dersom det kan kjøres lengre prøveserier. I dag dekker næringsmiddeltilsynet i første rekke kommunenes behov for analysetjenester og rådgivning, samt etterkomme tilsynets behov for analyser. Laboratoriet har per i dag ikke drevet aktiv markedsføring av sine tjenester.

Tilsynet er organisert ved at de ansatte er ansatt i Bærum kommune, Asker kommune bidrar i henhold til avtale økonomisk til driften. Tilsynet finansieres i dag i tillegg ved brukerbetaling, samt statlige og kommunale bevilgninger.

Følgende svar på høring sendes landbruksdepartementet:

Høringsuttalelse vedrørende framtidig organisering av laboratorietjenestene på matområdet

Asker og Bærum kommune viser til mottatt høringsforslag av 20.2.03 og har følgende kommentarer:

Næringsmiddeltilsynet yter i dag en god service, har nødvendig nærhet til brukerne og lokalkunnskap om tilsynsområdet. Asker og Bærum kommuner er som kunder opptatt av at dette kan sikres videreført også i den framtidige organisering.

Kommunene aksepterer at tilsynsdelen overtas av staten ved Mattilsynet fra 1.1.04 og at tilsynets laboratorier ikke skal være organisert i Mattilsynet. I en overgangsperiode kan det være nødvendig med omstillingsmidler. Få, om noen laboratorier vil ha mulighet til "over natten" å innrette driften etter markedsøkonomiske prinsipper. Rådmannen mener det er viktig at det i denne fasen gis mulighet for omstilling både fra bestiller og utfører i kommunen.

Departementet har i sin vurdering av virkemidler punkt **5.2.3** sagt at såkalt samfunnsoppdrag "på anbud" er den best egnede måten å styre laboratoriemarkedet slik at det også blir mulig å ivareta hensyn som ligger utenfor tilsynets primære behov. Rådmannen er enig i at dette kan være et egnet virkemiddel.

I fase 1, 2003-2004, er det fra Departementet angitt at det i denne overgangsfasen er et hovedanliggende for Mattilsynet å innrette sine innkjøp strategisk slik at nødvendige kompetanse og analysekapasitet videreføres, samtidig som at det legges til rette for en "modning" av markedet. Rådmannen tolker dette slik at Mattilsynet i hovedsak i denne fasen vil tilrettelegge for at laboratorietjenester kjøpes hos nærliggende laboratorium på

lokalt nivå. Dette vil gi rom for en gradvis utvikling og tilpasning til et markedsorientert laboratoriemarked. Rådmannen er enig i en slik strategi, men er av den oppfatning at overgangstiden også bør strekke seg inn i 2005.

Til punkt **5.2.1** mener rådmannen at statlig engasjement på laboratorieområdet skal begrenses til de former for laboratorievirksomhet som av faglige eller økonomiske årsaker ikke kan ivaretas av andre. Det finnes kompetanse hos andre aktører til å utføre store deler av de rutineanalyser som i dag utføres av de statlige laboratorier. På områder hvor staten har vært enerådende, fordi analyseoppdrag er gitt direkte til statlige laboratorier, vil det sannsynligvis raskt bygges opp kompetanse og kapasitet i markedet. Slik konkurranseutsetting bør skje snarest mulig, og parallelt med konkurranseutsetting av de kommunalt eide laboratoriene. Økt analyseomfang på markedet vil i seg selv være med å bidra til å opprettholde en viss desentralisert struktur samt sikre konkurransegrunnlaget i markedet.

Et viktig virkemiddel for å fremme denne utviklingen, er slik departementet selv beskriver det i pkt 5.2.1, siste avsnitt, ikke å tillate statlige laboratorier å komme med tilbud som svar på årlige anbudsinnbydelse fra Mattilsynet og heller ikke tilby tilsvarende analysetjenester til andre kjøpere, men kun ha en beredskapsfunksjon for å ta de analyser det ikke fins analysekompetanse på i markedet. På denne måten vil det raskt synliggjøres på hvilke områder Staten fortsatt vil måtte engasjere seg.

Rådmannen mener det vil være feil ressursbruk å etablere egne statlige aksjeselskap for å ta seg av disse analysene. En slik utskillelse av den forretningsmessige delen av de statlige virksomhetene, vil kunne forsinke konkurranseutsetting av egnede analyser. Det er bedre at Staten gir omstillingsmidler til de laboratorier som kan tenke seg å utvide analysespekteret på de analyseområder som i første omgang ikke synes å være regningssvarende eller som det må en kompetansehevning til for å kunne påta seg oppdraget.

Rådmannen mener også det er et riktig prinsipp at statlig engasjement på laboratorieområdet bør fokuseres på å videreutvikle de statlige laboratoriene som kompetanseinstitusjoner på matområdet. Det anses som riktig at disse institusjonene skal være hovedaktører for å sikre forvaltningsstøtte, referansefunksjoner, metodeutvikling, diagnostikk og mer overordnede beredskapsfunksjoner.

Forholdet til laboratorieansatte

Rådmannen har arbeidsgiveransvaret for laboratoriepersonellet i kommunen og er tilfreds med at staten viser vilje til å påta seg et medansvar for, sammen med kommunene, å sikre at arbeidstakere på laboratorieområdet skal bli tilbudt om lag samme vilkår for omstilling som de ansatte som blir overført til Mattilsynet, og at dette også innebærer økonomiske medansvar for personalpolitiske omstillingstiltak jf **pkt 8.2.2**.

Hvordan dette skal skje skal drøftes nærmere med Kommunenes Sentralforbund. For ansatte i de kommunale laboratoriene blir det på mange vis bare fine ord når det sies at disse arbeidstakerne skal bli tilbudt om lag samme vilkår for omstillingen som de ansatte som blir overført til Mattilsynet. Dette med bakgrunn i at et av de forventede resultatene av omstillingen, er en kraftig reduksjon i behovet for laboratoriepersonell. Disse personene vil ikke slik de fleste ansatte som overføres til Mattilsynet, finne igjen sine arbeidsoppgaver etter omstillingen. Rådmannen mener staten bør ta ansvar for at

laboratoriepersonellet som blir overflødige ved omstillingsprosessen og som innehar nødvendig kvalifikasjoner, får fortrinnsrett til de stillingene ved lokal- og regionkontorer som mange steder må opprettes for å sikre tilsynet nødvendig bestillerkompetanse.

KONKLUSJON

Rådmannen samlede vurdering er at:

- Staten bør bruke resurser på å sørge for at laboratorier i markedet raskest mulig får kapasitet og kompetanse til å utføre analyseoppdrag som tidligere er utført av statlige laboratorier.
- I en overgangsfase (min 2004 og 2005) bør Mattilsynet innrette sine innkjøp slik at det i hovedsak blir foretatt innkjøp ved nærliggende laboratorium, uten at disse nødvendigvis fullt ut er markedstilpasset
- Laboratoriepersonell som blir overflødige i omstillingsprosessen, må få fortrinnsrett til nye stillinger i Mattilsynet hvor laboratoriekompetanse etterspørres.

Høringsuttalelse vedrørende overtakelse av formuesposisjoner ved endret ansvarsfordeling i matforvaltningen

Rådmannen i Bærum kommune viser til høring av 28.2.02 av lov om overtakelse av formuesposisjoner ved endret ansvarsfordeling i matforvaltningen, og har følgende merknader til lovforslaget.

Rådmannen forstår merknadene til § 4 slik at den leiekontrakt som er inngått av Bærum kommune for næringsmiddeltilsynets lokaler fram til 31.12.06 vil være en avtale som staten plikter å overta.

I merknadene står videre at *Det vil kunne vise seg at det i konkrete tilfeller er vanskelig å avgjøre om formuesgjenstander er knyttet til virksomhet som omfattes av statliggjøringen eller om de er knyttet til annen virksomhet. I mange tilfeller vil gjenstanden benyttes til flere formål, og det er derfor lagt en del kriterier for denne vurderingen, jf Stortingets behandling av St.prp. nr 1 Tillegg nr. 8 (2002-2003):*

1. *Om formuesgjenstanden har betydning for statens mulighet til å utøve tilsyn med næringsmidler i samsvar med det ansvar som pålegges i lovgivningen og med samme omfang og kvalitet som kommunen i dag utøver*
2. *Om formuesgjenstanden benyttes av kommunen i forbindelse med virksomhet som omfattes av statliggjøringen*
3. *Om kommunen har anskaffet formuesgjenstanden til et formål som ligger innenfor den virksomheten som skal statliggjøres*
4. *Om formuesgjenstanden vil ha betydning for kommunens mulighet til å utføre andre oppgaver*

Til disse kriteriene har Rådmannen følgende kommentarer. Ved overtakelse av næringsmiddeltilsynets virksomhet er lokalisasjon av lokalkontor ikke bestemt, og det kan derfor hende at lokalene vil bli stående tomme dersom Staten velger å legge lokalkontoret til en annen lokalisasjon. Overtakelse av leiekontrakt vil da ikke være av betydning for staten i forhold til å mulighet til å utøve tilsyn slik det legges opp til i punkt 1 som fastsettes over.

Rådmannen er av den oppfatning at staten her må overta den langsiktige leiekontrakt uavhengig om lokalene blir benyttet eller ei, jf at staten overtar oppgavene som ble utført her og som ble anskaffet for å skaffe tilsynet hensiktsmessige lokaler (jf punkt 2 og 3), dersom kommunen ikke selv ønsker å disponere lokalene.

Til punkt 4; Næringsmiddeltilsynets aktivitet har hittil vært organisert som en enhet, med felles lokaler for laboratorier og tilsyn, og med en felles leiekontrakt knyttet til arealene. Det er ikke lagt opp til en deling av leiekontrakten i forhold til utleier. I forbindelse med ny organisering av matforvaltningen er det bestemt at næringsmiddeltilsynets laboratorier ikke skal overdras til staten. I lovforslaget er det lagt til grunn at staten bare har rett og plikt til å overta de formuesgjenstander som kan henføres til de oppgaver som skal overføres.

Rådmannen anser at det her vil kunne bli aktuelt for staten ved Mattilsynet å gå inn i hele leieforholdet som kommunen står for i dag, uavhengig om lokalene også disponeres av laboratoriene. Det er stor usikkerhet knyttet til i hvilket omfang kommunen kan påregne drift av laboratoriene i framtiden, og det synes urimelig at kommunen skal være ansvarlig for dette leieforholdet fram til utløp av kontrakten når staten går inn og omorganiserer grunnlaget for laboratoriedriften. Hvordan de videre kontraktsforholdene mellom laboratoriet og staten vil bli, må tas opp i forbindelse overtakelse av kontrakten.

Konklusjon

Rådmannens hovedkonklusjon er at staten må overta ansvaret for leiekontrakten inngått av kommunen på vegne av næringsmiddeltilsynet. Overtakelsen må skje uavhengig av om deler av arealet disponeres til laboratoriedrift.

VEDLEGG: Forslag til lov om overtakelse av formuesposisjoner ved endret ansvarsfordeling i matforvaltningen

§ 1 Formål

Formålet med loven er å sikre nødvendige overgangsbestemmelser for overføring av formuesposisjoner i forbindelse med at ansvar innen matforvaltningen skal overføres fra kommunene til staten fra 1. januar 2004.

§ 2 Nærmere overgangsbestemmelser

Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

§ 3 Innsyn

Kommunene skal gi staten nødvendig innsyn i og tilgang til kommunens virksomhet innen matforvaltning i 2003.

§ 4 Formuesposisjoner

Fra og med ikraftsettingen av denne loven har staten ved Mattilsynet rett og plikt til å overta alle formuesposisjoner, herunder rettigheter og plikter, som fortrinnsvis kan knyttes til kommunens virksomhet innen tilsyn med næringsmidler og kjøttkontroll, med unntak for tomter, bygninger og lokaler.

Staten har rett til å disponere de tomter, bygninger eller lokaler som fortrinnsvis kan knyttes til kommunens virksomhet innen tilsyn med næringsmidler og kjøttkontroll.

Lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom, får ikke anvendelse på overtakelsen.

§ 5 Gjeldsovertakelse

Dersom det i forbindelse med overføring til staten av rettigheter og plikter, som nevnt i § 4, overføres gjeld eller andre forpliktelser, er det frigjørende for kommunen.

Fordringshavere og andre rettighetshavere kan ikke motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at overføringen utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

§ 6 Gebyr- og avgiftsfritak

Det skal ikke betales dokumentavgift etter § 6 i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift, omregistreringsavgift etter § 1 i lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende kjøretøy og båter eller rettsgebyr etter §§ 21 og 24 i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr i forbindelse med statens overtakelse av formuesposisjoner som er en direkte følge av denne loven.

§ 7 Tvisteløsning

Både staten og vedkommende kommune kan kreve at spørsmål som gjelder nærmere klargjøring og konkretisering av hvilke formuesposisjoner staten har rett og plikt til å overta fra den enkelte kommune og/eller interkommunale selskap etter nr. 6 første og annet ledd, skal avgjøres av en nemnd. Nemnda vurderer ikke hvilke konkrete gjeldsforpliktelser staten har rett og plikt til å tre inn i.

Både staten og vedkommende kommune kan videre kreve at spørsmål som gjelder nærmere klargjøring og konkretisering av hvilke personalressurser staten skal overta, skal avgjøres av nemnda.

Nemnda skal ha syv medlemmer. Departementet oppnevner tre medlemmer og varamedlemmer for disse til nemnda. Kommunenes Sentralforbund oppnevner tre medlemmer og varamedlemmer for disse til nemnda. I tillegg utpeker førstelagmannen i

Borgarting leder for nemnda og leders varamedlem. Nemndas leder og leders varamedlem skal ha de egenskapene som er foreskrevet for dommere, se domstolsloven § 53, jf. § 54 annet ledd.

Nemndas avgjørelse, som treffes ved kjennelse, skal være begrunnet.

Utgiftene til nemndas virksomhet dekkes av partene. Departementet kan gi nærmere regler for nemndas virksomhet.

Spørsmål om rettigheter og plikter etter § 4 kan ikke bringes inn for de alminnelige domstoler før muligheten til å få saken avgjort av nemnd er nyttet. Dersom spørsmål bringes inn for de alminnelige domstoler, gir det ikke oppsettende virkning for statens rettigheter og plikter etter § 4.

§ 8 Ikraftsetting

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.